

Sisällys

I Johdanto

Marja-Liisa Honkasalo: KIRJOITUKSIA ELÄMÄSTÄ 11

Totuus, uskomus ja eletty kokemus 17

Totuus ja todellisuus 20

Kaksisataakaksikymmentäneljä kirjettä 23

Ajattelua, arkitietoa ja vakuuttamista 26

Kumma arjen keskellä 30

Yliluonnollinen, paranormaali vai kumma? 31

Entä jos kumma ei olekaan kummaa? 34

Kumma ilmiönä – tavallinen mutta poikkeava 38

Ulkopuolelta mielen sisälle 42

Kumma ja aivot 47

Kumman käsitteellisiä konteksteja 49

Sekulaari, postsekulaari ja kumman ongelma 50

Kumma, taide ja esteettinen kokemus 57

Tieteiden välillä 60

Kokemuksen käsitteestä 61

Miten voi ”näyttää”, että kokemus on totta? 63

Aivoistumisen ja kaupallistumisen välissä 66

Teoksen artikkelit 69

II Kummat tunteet ja aistimukset

Kirsi Kanerva: KUMMA JA TUNTEET

Tunteen määritelmät 88

Tutkimuksen metodologisista perusteista 94

Tunteet ja tuntemukset kummissa kokemuksissa 98

Yllättävä, hämmästyttävä, hurja kumma 98

Kauhistuttava, pelottava kumma 101

Lohduttava, rakas, kiitollisuutta herättävä ja hyvältä

tuntuva kumma 105

Oudot, ahdistavat ja enteelliset tunteet 108

Kumman kokemuksen jälkikäteen herättämät tunteet 112

Lopuksi 116

*Susanne Ådahl: KUMMAT TUNTEMUKSET: AISTIKOKEMUKSET
TODELLISUUDEN RAJALLA 124*

Montako aistia? 128

Kulttuurienvälinen tutkimus 131

Lääketieteelliset selitykset 133

Äänien kuuleminen 134

Millaisia kummat aistikokemukset ovat? 141

Kosketus kommunikaation muotona 142

Kummat keholliset tuntemukset 144

Sisäiset aistit 147

Elimettömien aistien ymmärtäminen 150

Aistien kouluttaminen 152

Onko uuden aistijärjestyksen aika? 153

III Kumma ja sosiaaliset suhteet

Varpu Alasuutari: KUOLEMA, SURU JA KUMMAT KOKEMUKSET 163

Läheisen kuolemaan liittyvät kummat kokemukset 164

Suru psykologisessa tutkimuksessa 167

Jatkuvat siteet ja kuoleman kesyttäminen 169

Suru kulttuurintutkimuksessa 172

Surevien kummat kokemukset 176

    Merkit 176

    Kommunikaatio kuolleen kanssa 179

    Vainajien vierailut 183

Kummien kokemusten merkitykset surevan elämässä 186

    Lohtu ja tuki 186

    Keskeneräisten ihmissuhteiden selvittäminen 187

    Maailmankuvan muutos 189

Kummat kokemukset surevan tukena 190

*Marja-Liisa Honkasalo: HIPAISUJA JA RYMINÄÄ
– AINEELLISTEN JA AINEETTOMIEN TOIMIJOIDEN JÄLJILLÄ 196*

Aineettomalta konkretiaa 203

Kumma toimijaverkostossa 205

Tila osana ihmisten ja kumman välistä verkostoa 209

Kotoinen muuttuu kammottavaksi 213

Kumppanilajit 216

Teknologiat ja toimijat, teknologiatoimijat 220
Automaattikirjoitus – kielen materiaalisuutta? 224
Lopuksi 228

Jyrki Korkeila ja Kaarina Koski: KUMMAT KOKEMUKSET, HÄPEÄLEIMA JA PSYKOOSIT 235
Häpeäleima eli stigma 237
Häpeäleiman yhteiskunnallinen perusta 240
Kummat kokemukset ja häpeäleima 242
Kummat kokemukset ja niiden mekanismit 246
Äänten kuuleminen ja sen syyt 251
Terveet ja psykoottiset kuulohallusinaatiot 253
Sisäiset kokemukset 258
Kumma ja psykoottisuus 259
Lopuksi 262

IV Kumma, tulkinnat ja sosiaaliset liikkeet

Kaarina Koski ja Juuso Järvenpää: KUMMIEN KOKEMUSTEN TULKINTA 271
Epäuskon traditiot ja toisinajattelun stigmatisointi tieteessä 273
Tiede tulkintakehyksenä 277
Oma mieli kokemuksen lähteenä 281
Kristillispohjaiset tulkinnat 285
Perhe ja traditio 288
Esoteria ja uushenkisyys 290
Yksilön kokemus nykyisen uskontoelämän keskiössä 292
Yhteisöllisyyden jatkuva merkitys 296
Kumman tavallisuus ja epätavallisuus 297

Juuso Järvenpää: KATSAUS SUOMALAISEN RAJATIEDON HISTORIAAN 302
Kansainvälistä taustaa 305
Suomalaisen rajatiedon ensiaskeleet 308
Rajatiedon kentän laajentuminen 311
Lopuksi: vaihtoehtoista vai valtavirtaista? 314

V Tutkijan jälkisanat

Tiina Mahlamäki: TIETEEN JA USKONNON RAJOILLA

– MATKA JATKUU 321

Kumman kokemus ja tiede 322

Kumman Janus-kasvot 323

Kummaa kynnyksillä 326

Kumma länsimaisen esoterian osana ja vierellä 328

Kumma tutkittavana 333

VI Taiteilijan jälkisanat

Riitta Jalonen: HELMIÄ, EI HÄPEÄÄ 339

Kiitokset 345

Kirjoittajat 347

English abstract 348

Henkilöhakemisto 349

Asiahakemisto 352